

**A magyar egyházak lelkipásztori felelőssége
az új hullámú magyar világszórványban
Csákvár, 2017. július 13-16.**

*Jegyzetek a nyugati munkavállaló emigrációs magyarság egyházi lelkipásztorlásának
(Mindszenty program?) megtervezéséhez*

I. Migrációs helyzetkép – „megélhetési migráció”

A hivatalos romániai becslések szerint is több mint **4 millió** romániai állampolgár él folyamatosan vagy alkalmi munkán a nyugati országokban. (Ehhez hozzá kell számítani a teljesen illegálisan kinn tartózkodókat és a magyar koldusokat.)

A kelet-közép európai magyarság megélhetési migrációját – és ezen belül a határon túli magyarság kivándorlását is – alapvetően az élettervezéshez szükséges anyagi alapok megteremtésének itthoni hiánya és a más pénzforrások beszerzése, anyagi alap-teremtések kényszere motiválja.

A családalapítási pénzalapok megteremtésére a szülőföld már alkalmatlan.

A mai Románia gazdasági berendezkedése alkalmatlan arra, hogy itt a közép- és alsóbb szociális rétegek, e rétegek fiatalsága az elinduláshoz, családalapításhoz, otthonteremtéshez szükséges indító anyagi forrásokhoz idehaza hozzájusson. Ehhez egyetlen, szélesebb tömegek által is járható útja maradt: *a külföldi munkavállalás.*

A románoknak régóta hírük van, nyugaton *a legtöbb botrányt mi okozzuk*, mi esszük meg a bécsi hattyúkat, mi öljük meg Roger testvért Taizeben stb. Koldulunk, gyilkolunk, verekszünk, erőszakoskodunk, velünk vannak tele az európai nagyvárosok körüli nyomortelepek. De a külföldi sajtó is. És ezen a képen aligha enyhít valamit, hogy közben jönnek nálunk veszélyesebb, szélsőséges vallási nézetű keleti migránsok.

Ennek a kivándorlásnak része a magyar állampolgárság és útlevel iránti rendkívül megnövekedett igény is. Hatalmas (magyar és nem magyar) tömegek rohamozták meg a magyar útlevelkérelmeket, elsősorban Észak-Erdélyből, az ott élő, magyarul egyáltalán nem beszélő románok köréből. A hivatalosan nyilvántartott vagy nyomon követett kint élők egy harmada életvitelszerűen él már kinn, és nem is kíván hazatérni.

A romániai, iskoláikat befejező fiataloknak több egy harmada gondolt arra, tervezi, hogy külföldön keressen alkalmi vagy huzamosabb ideig tartó, vagy végleges megélhetési forrásokat. Ez jól jelzi, hogy az otthon- és biztonságtudat hangsúlya a szülőföldről már az életszemléletben is áttevődött a kinti megélhetésre és élettervezésre.

Az anyaországi és külhoni magyarság is rálépett az országhatáron túli „megélhetési migrációs” útra.

A külhoni magyar fiataloknak sem maradtak más anyagi forrás-tartalékai, mint a külföldi munka. Egy szűk réteget esetenként érint a szülői, nagyszülői hagyaték-, örökség értékesítési, eladási, *elköttyavetyélési megélhetés*. Erdélyben van, volt „autópálya megélhetés” is – azoknak a földeknek a haszna, amelyek az épülő észak és dél-erdélyi autópályák nyomvonalába esnek. Föld, ingatlan, beltelkek, házhelyek eladás stb. is jövedelem forrása, de sajnos nem sok gazdasági siker-remény ez egy fogyó kisebbség erőgyűjtéséhez.

(*A magyarok szegények* – halljuk a házvásárlók, ház eladók, vállalkozni szándékozók szájából. Ezt magyarok mondják magyarokról, miközben házat, telket szeretnének eladni, és elkeseredetten keresik a magyar vevőt. A külhoni magyar sem akar idehaza kevesebb pénzért, itthoni nyugodtabb környezetben ugyan, de szakmájában dolgozni. Nem vagyunk más területeken sem versenyképesek a románokkal szemben, nincs bátorságunk, nem merünk kockáztatni, félünk a sikertelenségtől, kudarcélményektől. *Marad a külföldi munkavállalás*. Abból a kisebbségi magyarság számára is hosszú távú kinnlakás, kiszokás, otthonról való elszokás, kinnmaradás lesz.

Hogyan lehetünk versenyképesek, ha nincs eléggé ütő- és életképes kisebbségi pénzügyi, gazdasági elitünk, hogyan jöhet létre és működhet akkor a kisebbségi magyar mecénatúra? Honnan legyen bármiféle életpálya tervezéshez, az elinduláshoz való pénz, tőke?)

Sajnálattal, de tudomásul kell vennünk, hogy kisebbségi magyarjaink számára is az *élettervezéshez szükséges egyik és legfőbb anyagi elindulási, megkapaszkodási út, „a kiút”, a kifelé vezető út.*

(Kiss Tamás szociológus, Krónika 2013 nov.28.:

„2001 és 2008 között **230 ezer** román állampolgár költözött Németországba, Olaszországba és Spanyolországba ugyanebben az időszakban több mint **800-800 ezer román bevándorló** érkezett, a hazai statisztika 1,9, valamint 0,3 százalékról tud”

Az már a legutóbbi két népszavazás között kiderült, hogy a székelyföldi magyarok alulreprezentáltak voltak a romániai elvándorlók között, kevesen mentek Olaszországba és Spanyolországba. Most érdekes és nem túl szívmengető váltás tapasztalható: a válság sújtotta mediterrán övezetből a migráció áttevődött az észak-nyugati országokba, és ebben a folyamatban a romániai magyarok már nem alulreprezentáltak, a magyar állampolgárság széles kaput nyitott a migráció felé, megkönnyítve a bevándorlást, a munkahelyszerzést például az Amerikai Egyesült Államokba” – mutatott rá Kiss Tamás.)

A románok a migrációs kérdések kezelésében is sok területünk előttünk járnak.

Eközben pedig a *román* ortodoxia már évtizedekkel ezelőtt megelőzött: szuperszervezett egyházi hálózatot épített ki nyugaton. Ennek az egyháznak külön érseksége van minden nyugat-európai országban. Külön román érseke van Olaszországnak, Spanyol-Portugáliának, Franciaországnak, Németországnak, a Skandináv államoknak. De külön beszélhetünk a nyugaton jól megszervezett román baptista és főként a hatalmas lélekszámú román pünkösdisták közösségeiről.

Hogy milyen hatalmas demográfiai, sőt, szavazat-befolyásoló ereje van a migráns népességnek, életszervezésükben a közösségi portáloknak, azt az utolsó

romániai elnökválasztás botránya megmutatta: a szavazóurnákhoz el nem jutó külföldi román munkavállalók haragjukban Fb-on mozgósították az itthoniakat és e proteszt szavazatokkal győzött Johannis.

A közösségi portálokon nyugati országoként pl. közel félszáz román nyelvű emigráns közösségi csoport követhető nyomon.

II. A migráció és a magyarok.

A magyarság emigrálása, szülőföld elhagyása egy hosszú és örök folyamat. Ez az ország, országok és trianoni utódállamok már nem tudják otthon és itthon tartani a magyarságunkat. Az emigrációs több fájdalmas vonulata áll előttünk az elmúlt évszázadból: századforduló, amerikázás, első és második világháború, a magyar elit trianoni tévesztése és utódállam-fóbia, 56, kommunizmus, kisebbségi sors, Ceaușecu rendszer, délszláv háború elől való menekülés. Mindenik sajátos etnikai hullámokat, arculatokat teremtett, jellemvonásokat, arcnymokat hagyott a körülöttünk levő világban, elsősorban a nyugati emigrációban.

Eddig – kb. a 90-es évek végéig – úgy éreztük, hogy követhető saját világgá menésünk, szétszóródásunk folyamata és iránya. Most már egészen bizonyosan nem. De pontosan nyomon követhető Kárpát-medencei, külhoni magyarság apadásának hármas pillére: *a természetes apadás, az elvándorlás és az asszimiláció*. Nem vagyunk már annyian, nem rendelkezünk akkora demográfiai, etnikai-vallási (ön)reprodukciós képességgel sem, hogy a természetes apadások mellé még oda sorolhatnánk az elvándorlást is.

Az első számú célország Magyarország – volt!

(Gyermekbeszélgető a 90-es évek elejéről:

- Hová megy Brigitta, ha megnő?
- Ma-da-joj-szág-jaa!)

A határon túli és köztük a romániai magyarságnak – a 89-es változások utáni fellendülést követően – egy-másfél évtizedig legfontosabb megélhetési és migrációs célországa Magyarország volt. *De csak volt*. Mert a romániai magyarság is folyamatosan gyorsuló ütemben rálépett a *többségi munkavállalási útvonalakra* és csatlakozott a többségi migrációs áramlási és -információs rendszerekhez. Egy-egy régió, vegyes etnikumú település román, magyar, és részben cigány fiatalsága együtt indul nyugatra, egymás informális csatornáin mennek a hírek, kapcsolatok, a munkahelyek átadása, ajánlása.

Hatalmas munkalehetőségekről szóló kommunikációs információs áradat árasztotta el a határon túli magyarságot is. Egymásnak adják a kilincset és információt, a lehetséges munkahelyeket.

A külhoni magyarság „pannonizálódása”

Magyarország a „rendszerátalakításokat” követő újraindulásokkor a munkahelyi, *megélheti kivándorlás* nagy reménysége, célországa, illúziója volt.

Volt ebben egy jó adag szent anyaország-mítosz is: „oda kell mennünk, ott a helyünk, ott szeretnek, ott vigyáznak ránk”. Ezt azonban nagyon hamar felváltotta a realpolitika, az illúziók elmúltak, „ott a haza, ahol jobb”.

Az Magyarországon élő külhoni magyar népesség hosszabb időn keresztül őrizte és őrzi sajátosságait, a helyi gyülekezetbe való beépülés mellett külön lelkigondozási kereteket óhajtott, és ezt számtalan erdélyi körben át is éltek, meg is teremtették. Hosszú ideig az anyaországban etnikai kuriózum volt ez az „igazi magyar” felsőbbrendűség, az „erdélykedés”, „székelykedés”. Ma már sokkal visszafogottabb ez a hang, a külhoni magyar is igyekszik igazodni, arctalaná lenni, hogy elkerülje az idegenfóbia esetleges ellenszenvét.

A külhoniak szemlélete, életmódja, nyelvezete, életstílus változásai előbb utóbb követik, beérik, utolérik, sőt némely sznobteremtésben túl is szárnyalják, túlteljesítik a magyarországit. Megtörtént az anyaországi integráció, majd asszimiláció, és nevezzük ezt egyfajta **pannonizálódás**nak. (Kányádi Sándor mondta Antall József miniszterelnöknek a romániai fordulat után: *vigyázzatok az ide érkező erdélyi magyarokra, hogy minél később „magyarosodjanak” el*). Értjük, hogy ez mit jelent: minél tovább őrizzék otthoni sajátosságaikat, az „elmagyarosodás” a szokás, életmód, nyelvi modorosság, tempók és „pannon” (a „tápos”) életszemlélet átvételét is jelenti, de ez előbb-utóbb Magyarországon is megállíthatatlan.

Az Anyaország a külhon nagy reménysége!

A külhoni magyarságnak olyan anya-élményre, élhető hazára van szüksége, anyaországra és külhonokra is, ahol otthon érzi magát, otthon maradhat, hazatérhet, élhetővé és értékke teheti a magyarságát. ***Az Anyaország a külhoni és nyugati, őshonos és emigráns szórvány egyik nagy érték-megőrző menedéke, reménysége – volt és lett.***

Nagyon szomorú tény, de az erdélyi, határon kívüli emigráció, különösen a szórványmagyarság *anyaország fele történő kivándorlása a legjobb, legbiztosabb túlélési, megmaradási, önazonosság-reprodukciós formája - lenne*. A szórványban is annak örülünk, ha halljuk, hogy valaki „csak” Magyarországra „vetődött”, „hányódott”. Sajnáljuk, hogy elmennek innen, de örülünk, hogy „megmenekülnek” az idehaza rájuk váró vegyes házasságtól, asszimilációtól, etnikai értelemben vett „elveszéstől”.

Odakinn sajátos kisebbségi magyar, esetenként vallási arcunk is megjelenik a magyarországi lokális kegyességi formájú, helyi gyülekezetekben. Őrizzük az erdélyiséget, délvidékiséget, felvidékiséget – valameddig. Megérdemelne ez is egy alapos elemzést: hogyan illeszkedtek be, hogyan rajzolták, színezték át egy-egy magyarországi gyülekezet „pannon-arcúlatát” a határon túli csoportok. De legalább ilyen izgalmas kérdés lenne az is, hogy esetenként miként és miért vették át olyan hamar a magyarországi egyháztalánodási szokásokat is.

III. Egyházi lelkigondozási helyzetkép – a magyar emigrációban

A nyugati migrációs magyarság protestáns lelkigondozásában, szolgálatvállalásában, az egyházi nyilvántartási és közösség gondozási feladatokban többfajta gyakorlat, ill. mulasztás alakult ki. Szerencsésebbek voltak azok az európai országok, régiók (Nyugat Európa nagyobb része), amelyekben – több mint hetven éve – viszonylag elérhető távolságban *van szervezett gyülekezeti élet*, magyar protestáns pasztoráció, szolgál magyar protestáns, ritkábban magyar katolikus lelkész.

Régi kitelepedetteink, munkavállalóink egy része sajátos regionális arculatukkal épültek és épülnek be az új, nyugat európai helységek, helyszínek egyházi életébe. (Beépülnek, vagy jelentős részben ugyanúgy bujkálnak, mint odahaza tennék, falun és főként nagyvároson.)

A szervezett protestáns lelkigondozásból kimaradtak a katolikus országok.

Amikor Ravasz Lászlóék kiküldték Nagy Sándor volt bukaresti lelkészt nyugatra, ezt azzal a céllal tették, hogy nézzen szét és készítsen javaslatot az emigráció lelkigondozására. Így indult be a lelkigondozói szolgálat, de természetesen az ő célterületei közül is hiányoztak a katolikus területek.

A nagy hiány- és mulasztási területeket tehát a protestáns gyülekezet gondozási hagyományokkal egyáltalán nem rendelkező, katolikus jellegű országok jelentik: Franciaország, Spanyolország, Portugália, Olaszország, Írország. Ezen a területen alig, vagy semmit nem tettünk, nem léptünk! Pedig a kiemelt magyar migrációs célországok között is kiemelt hely illeti meg ezeket a katolikus országokat.

„A szülőföld odahaza már nem, odakinn még nem otthon.”

Az új hullámú nyugati magyar protestáns (alkalmi) munkavállalók nagy része kimarad az egyházból, mert elérhetetlen marad neki a kinti magyar egyház, idehaza nekünk is és az egyháznak is. Marad a hazavágyakozás, hazagondolás halvány cérnaszála – ha ez is megmarad. A ritka hazatérés, hazafizetés alkalmi egyháziassága. De a legmeghatározóbb a *sehová sem tartozás* „minden mindegy” élménye: „otthon *már* nem, odakinn *még* nem.”

(Van olyan spanyol, portugál munkavállaló magyar közösség, új hullámú magyar kolónia is, mely évente egy régióbeli erdélyi magyar lelkésznek kifizeti a repülőútját, és összegyűlnek valahol. És az erdélyi magyar lelkész futószalagon kereszteli meg a környékről összegyűjtött, az az év(ek)ben született gyermekeket. Együtt ünnepel velük néhány napig, aztán hazajön. Nem hazajönnek 30-an, hanem kiviszik azt az egy papot, mert ez lényegesen olcsóbb.)

Hogy milyen folyamatok zajlanak, mi történhet egy-egy magyar kolóniában, egy-egy lokális csoportban, azt csak sejtjük. Egy sor egyházi kérdés és köztük a nyugati lelkigondozás otthoni értékelése is a belső protestáns egyházi viták, a „ki a nagyobb” vetekedések áldozata lett. Köztudott az is, hogy másfél évtizede folyik a református egyházban is az „investitúra harc” az elfojtott Tanácskozó Zsinat és a „valaki ellen” létrehozott, esetenként

meglehetősen cselekvésképtelen Konvent között. Csoda-e, ha eközben egy egész sor egyetemes lelkigondozói kérdés is e vetekedés áldozata lett?

Miért hanyagoltuk és hanyagoljuk az új hullámú nyugati magyar munkavállalóink lelkigondozását?

Valószínűleg azért, mert sem a magyar kormányok sora, sem az egyházak, egyszerűen nem látták át e rétegek méreteit és sorskérdéseiket, nem tudták a helyzethez igazodó és kellő dinamikussal kezelni ezt a követhetetlen ütemű magyar kivándorlási helyzetet, ennek az átláthatatlan népességnek a lelkigondozását. Késtek a helyzet felismerő reflexek, és valljuk be, valamennyien a kivárára rendezkedtünk be. A témának nem volt kellő hangú tematikus gazdája sem. A nyugati egyháztestek és a kárpát-medencei „anyaegyházak” között nem volt konstruktív kommunikáció. Az emigráció egyházi szervezeteit, minden elismerő figyelem nélkül egyszerűen évtizedekre magukra hagyták.

Ezek mellett az is az okok egyike, hogy a jelentősre duzzadó munkavállaló csoport, bujkáló, megtalálhatatlan, megfoghatatlan, mozgásaiban követhetetlen, értelmezhetetlen és amorf ember-, népességanyag volt és még inkább az lett. Az is a hanyagolási okok között szerepel, hogy ***majdnem lehetetlen feladat a nyugati magyar protestánsok regisztrációja***. Regisztráció, de még halvány becslés sem készült a külföldi protestánsok számáról. (A legenyhébb becslések is az utóbbi 20 évben távozottakat 100 ezres lélekszámmra becsülheti?)

Valószínű, hogy politikai kényelem is közrejátszott, ugyanis nem hozott szavazati bázist egyetlen ország belső szavazataiban, sőt, az egyházban sem. Ebben a hanyagságban a jelenlegi magyar kormány hibáztatható a legkevésbé: tudtommal egyetlen ezzel kapcsolatos terv nem készült, egyetlen elképzelés nem jutott el, akár még csak a részleges téma-kidolgozással sem a magyar kormány legmagasabb asztaláig. És ebben az egyházaink voltak a legfőbb vétkesek. (Abban a kormányban ne lett volna fogadókészség a nyugati „új hullámú” munkavállalók keresztyén lelkigondozásának megszervezésére, amelynek egyik csúcsmisztere és egy jó ideig egyik – egyházi ügyekért felelős – államtitkára is református lelkész?)

Aztán, lássuk be, egyházainkban is él és virágozik az „Isten malmai lassan örölnek” és az „ej ráérünk arra még” szemlélet is. Böven idézhetnék narratívákat: „Nem a mi dolgunk, ügyünk. Nem is tudjuk, hogy fogjunk hozzá! Miből, kivel, hogyan? Mennyi gond van vele? Mi is a gond tulajdonképpen? Várjuk ki, merre alakul. Kinek lesz, lesz-e belőle dicsősége?”

Ha 20 évig nem történt semmi, akkor ennek bizonyára oka van, mély oka, amelyeket fel kellene tárni, meg kellene érteni. De bármennyire is fájdalmas, az egyházak vezetésének a kérdéshez való hozzáállását ennyi idő után egy nagyon mély bocsánatkéréssel kell kezdeni. Bocsánatot kérni azoktól a „megélhetési bujdosóktól”, akikről 20 éven át megfeledkedtünk, magukra hagytunk.

Berendezkedtünk a várakozásra, és egyszerűen a munkavállalók, a migrálók magánügyének tekintettük a gyülekezeti kapcsolatok építését, ápolását. Vártuk haza, vártuk, hogy nyugati magyarok közösségekké szerveződjenek, vártuk az egyházba. Pedig egyházunk épp abban volt híres, hogy hívei vándorlásában, lelkigondozásában, gyülekezetteremtésben mindig és majdnem azonnal követte hívei földrajzi mozgását is. (Lásd az 1800-as évek végén a gyors amerikai egyházszervezéseit) Mert a nyugati munkavállalók számbavétele, gyülekezetgondozása újra és még erőteljesebben felvetette egy másfajta egyházkép, gyülekezetépítési kép megalkotását. Ez már nagyobb részt a külföldi területek nagy részére, elsősorban a városi, de már a hagyományosnak tartott falusi társadalmakra is érvényes. A *statikus*, a híveket a templomba váró egyházat teljes egészében felváltja a *mozgalmasság*, a mobil életformához való alkalmazkodás, ennek dinamikus követése.

IV. Mit tegyünk? Hogyan kezdjük hozzá a misszióhoz?

Mindenek előtt el kell mondanom, hogy az elmúlt évtizedek nyugati pasztorációs szolgálatáról, ennek intézményesedéséről, a lelkészek, önkéntesek, gyülekezeti vezetők, szolgálatokat végző lelkipásztorok hősies munkájáról a legnagyobb elismeréssel kell szólnunk. Olyan élet- és szolgálati feltételek mellett, ahogyan egy-egy nyugati régió gyülekezetgondozója szolgál, amiket felvállal ezekben a hatalmas, városokon, országhatárokon átívelő „lelkipásztori ámokfutásokban”, ez a misszió csak a legnehezebb rabszolgamunkához hasonlítható.

Ők valamennyien hatalmas terepismeretre, missziói népességszervezési tapasztalatokra tettek szert. Ki kell jelentenem, hogy bármilyen további cselekvéstervezés, program csakis az ő helyzetismereteikre, véleményükre építhető. Emellett minden további tervezés az ő munkájuk, szolgálatuk mentén szervezhető, bővíthető tovább, ahhoz kell csatlakoztatni dinamikus, anyagilag jobban dotált, szakmailag erőteljesen fejlesztett és bővített még modernebb kommunikációs, regisztrációs eszköztárat.

A munkavállaló magyar emigráns gondozás célja:

- A külföldön élő magyarság szisztematikus és folyamatos számbavétele
- Hitéleti, hitgyakorlási keretek teremtése, keresztyén pasztoráció
- Anyanyelvi, gyülekezeti, lelki közösségbe történő integrálás, gondozás és lelkigondozás
- Teljes körű tanácsadás, kiemelten szociális, lelki, emberi, sorskérdéseket megoldani, a veszélyeztetettségben óvás, munkahelyi kérdéseikben közvetítés
- Németh Géza-féle– a „*kiscsoport*” terv az egyik járható út. Emellé jönnie kell valamilyen *etnikai hálózati rendszerek* kialakításának.
- Anyaország, anyaézés, családmeleg szülőföld és otthontudat nélkül nincs hosszú távú megmaradás az emigrációban. Újra érvényes lett az „*extra*

Hungariam non est vita”: a hosszú időre vagy véglegesen „kinnmaradók” nagyobb részének második, harmadik nemzedéke már asszimilálódik.

- A hazajutás, hazatérés elősegítése is fontos, kiemelt végső cél. *Haza kell jönni, vissza kell melegedni a hazához. Az a végső cél, hogy itthon legyünk otthon.*

Lassan már nem a bibliai példázat századik juhát keressük, hanem a százból negyvenet.

- Végzetesen és sajnálatosan elkéstünk. Hol voltunk 27 évig? De azzal is számolni kell, hogy tút keresünk a szénakazalban.
- Erre a jól képzett szakmai, elméleti csapatot kell összehozni, tervet kell kidolgozni, a legmodernebb eszközökhöz értő informatikus-közösségszervező szakemberekkel.
- A külhoni és anyaországi politikai, egyházi, civil elit meggyőzése a munka fontosságáról és mozgósítása.
- *A legmodernebb missziológiai, népességmozgatási, közösséggondozási eszköztárakra van szükség!* Megkeresés technikai eszközei teljesen 21. századiak kell legyenek. Be kell építeni a legmodernebb regisztrációs és autóregisztrációs eszköztárat, közösségi oldalakat is. Olyan mediatizálási eszközökre lesz szükség, hogy bárki számára elérhető, értelmezhető és vételezhető legyen az anyanyelvi egyházi közösséghez való tartozás.
- Nagyon fontos, hogy messzire elkerüljük a „*megindultak az egyházak koldulni*” az adózó „*egyházfenntartók*” keresésének gyanújának látszatát. Az „*már itt sem hagynak békén a papok*” – bujkáló neurózist.
- Láttuk ezt eddigi erdélyi és regáti magyarság felmérési akcióink során, hogy a rejtőzködőket, tudatosan bujkálókat, az önként nem jelentkezőket milyen nehéz megkeresni, összeszedni, beépíteni a magyar és gyülekezeti közösségbe.
- A külföldi erdélyi munkavállaló egyházigénye, egyháziassága és egyháztagsága külön elemzést igényel. „Nincs időm az egyházra, dolgozni jöttem.” „Egész nap dolgozom, nincs időm a papokra, nem érdekel az egyház.” „Hazafizetek” „Fizet helyettem otthon a család.”
- Hatalmas szakirodalom, élmény- és tapasztalatanyag áll a rendelkezésünkre a megélhetési, munkavállalási migrációról. Alaptanulmányt kell készíteni minden területről.
- Amint már jeleztem, meg kell beszélni a részleteket, tapasztalatokat a már (évtizedek óta) kint szolgáló, missziói területeket lefedő nyugat európai lelkészekkel, hogy lássuk, hol és mi a helyzet? Mit javasolnak ők? És főként: honnan kell folytatni?

Munkatárs-gondok, amikkel számolni kell. Munkatársképzés

- A tervezést és cselekvést több minden nehezíti. Számolnunk kell egy szomorú ténnyel: a Kárpát-medencében hatalmas és tovább növekvő

magyar lelkészhiány van. Ma, amikor csak belső Erdélyben is lassan 50 lelkészi állás üres, innen semmiképp nem lesz módunkban nyugatra küldeni lelkészeket csak úgy, hogy saját „belhoni” gyülekezeteink maradnak üresen.

- Nem is biztos, hogy ezt a feladatkört első menetben, a nyilvántartási formában szakrális egyházi személyeknek kell vállalniuk.
- Valószínű, hogy önkénteseket, világiakat, más egyházi szakoktatásban részt vevőket kell megkeresnünk. Külső munkatársakkal, szakképesített világiakkal, önkéntesekkel fel kell erősíteni a jelenleg szolgálatban álló nyugat-európai magyar keresztyén lelkigondozásban folyó munkát.
- Gondolkozni kellene egyfajta *egyházi világi munkásképzésen*, távoktatáson, világi papság, lévita-lelkészi rendszer visszaállításán, másoddiplomás egyházi munkások képzésén.
- Szükséges-e betartani a felekezeti sajátosságokat? Minden valószínűség szerint a magyar katolikus és a protestáns közösség-szervezés nem keverhető.

Feladatok „odakinn”

- Számbavételre van szükség formális és informális térben. Kapcsolatépítés egymással, a szervező intézménnyel, az anyaországgal.
- Az egyháznak oda kell nyúlnia, a legérzékenyebb pontokhoz, ahol a legtöbb gonddal szembesül a hontalan munkavállaló. Ahol a legjobban lehet és kell szolgálni őket. Segítségükre lenni, lehetőségnek, egyfajta lelki segélyszolgálatnak lenni a bajban. Funkcionálissá, szolgálóvá és szolgáltatóvá is kell tenni az egyház jelenlétét.
- Segíteni a kint életkérdéseikben, munkavállalás, személyi, családi problémák, szülőfölddel való kapcsolat, hazatérési tanácsadás, közvetítés a hazatérés megszervezésében.
- *A róluk* szóló tervezésben az érintett nyugati munkavállalók egy részét is meg kell kérdezni, ki kell kérni a véleményüket. Akarják-e ők maguk, a kint élők ezt a missziót? Mit szeretnének, óhajtanak ők? Mit lehet velük felvállalni, elvégeztetni, és mit nem?
- Átfogható-e ekkora szétszórtságban ez az amorf tömeg-népesség? Szervezhető-e személyesen lelkigondozott, e „*reguláris*” templomi közösséggé, vagy csak *virtuális* gyülekezeti közösséggé? (egyházból *net-házzá*?)

Magyar kormányzatnak e területen is nemzetstratégiai kötelezettségeket, feladatokat kell felvállalnia.

- Az egész programnak nagyon kemény magyar állami, kisebbségpolitikai, nemzetstratégiai vonatkozásai vannak. A magyar kormánynak az eddig határon túli közösségépítési, diaszpóra építési rendszerébe kell elhelyezni a nyugatra munkavállalói céllal időlegesen kitelepedő magyarság

keresztyén (egyház-közösségi) számbavételét, lelkipozását is. Ez természetesen, egészen más jellege miatt sem ütközik a Kőrösi Csoma és Petőfi programmal.

- A magyar kormánynak ezt az egyházi számbavételi, *magyar emigráns lelkipozási programot* is (a másik két határon túli kultúra-építési program mellé) el kell helyezni a határon túli (nemzetstratégiai) politizálásban, és a magyar állami költségvetésben.
- Ezt kísérleti jelleggel két három olyan országban kell elkezdni, ahol jelenleg nincs magyar jellegű egyháziépítési-gyülekezeti szolgálat, és ahol igen magas a magyar jelenlét (Olaszország, Spanyolország-Portugália), valamint felerősíteni Angliát és Írországot és olyan régiókat, ahol már több évtizede magyar missziós egyházak szerveződtek.

Tervezési lépcsőzetek

- Ehhez a tervhez a magyar egyházaknak és a NyE-i Lelkipozozói Szolgálatnak is meg kell keresnie a magyar kormánnyt, és meg kell szereznie legmagasabb szintű támogatását. A magyar kormánynak e területen is a legmagasabb szinten kell témagazdaként, szponzorként fellépnie. Ide alapvetően jelentős, de nem túlméretezett költségvetésre, magyar kormányzati pénzre lesz szükség, és ehhez ilyen kormányzati pénzeket kell elkülöníteni.
- Ki kell dolgozni a számbavétel és gondozás elvi és gyakorlati tervezetét, és ezt be kell építeni a magyar nemzetstratégiába.
- A magyar történelmi egyházak (magyar és erdélyi katolikus egyház, a Lelkipozozói Szolgálat, az egyetemes református konvent, magyar unitárius, magyar és erdélyi magyar evangélikus egyházvezetés) irányába meggyőző erővel kell hatni a támogatásra, a gazdaszerep elvállalására, és ez irányba való szolgálatba állítására.
- Ehhez a tervhez egy felelősen, döntési joggal is megbízott programfelelős *grémiumot* kell kiválasztani. Munkacsoport alakítani egyháziakból, elméleti szakemberekből, külpolitikusokból.
- Ki kell jelölni a programkezdő célhelyeket a lépcsőzetes indítás betervezésére.
- Egy általános kibeszélő és téma körülbeszélő tanácskozást kell megszervezni.
- A programnak – a többihez (Kőrösi, Petőfi) hasonlóan hangzatos nevet kell kitalálni, tovább fejlesztve a személyről való névadás gyakorlatát. Lehetőleg egyházi személyről. Erre véleményem szerint a legalkalmasabb a „**Mindszenty-program**”, más ötletek: Babos Sándor program, Új Látóhatár, Ötágú Síp, Wass Albert program.
- (Mindszenty neve egyaránt jelenti, társítja az emigrációt, a főpásztori hűséget, egyházat, martíriumot. A Mindszenty mellett szól általános szeretettsége és ismertsége, az egyházi személyisége, bíborosi

mártíromsága, száműzetése tisztségéből és hazájából, és az emigrációhoz való szoros kapcsolódása, a szentté avatási folyamata is időszerűvé teszi. Kiemelten pedig emigrációs missziós szolgálata.)

- (És ezzel talán jobban is mozgósítaná a magyar római katolikus egyháznak nyugaton is megtapasztalt, magyar kérdésekben nem mindig felvállalós nyelv- és nemzetfeletti univerzalizmusát.)

V. Végül: kisebbségi magyar egyház – nyelvcsere, nyelvhasználat

- Egyetlen évtized alatt a kárpát-medencei, a külhoni magyar egyházakban is felerősödött az asszimiláció, jelentős, magyarul már nem beszélő protestáns magyar eredetű, de idegen nyelvű népesség formálódott, akik lelkigondozása fontos feladat. Mondjuk ki őszintén: nem tudjuk, mihez kezdünk velük. Megjelentek a kárpát-medencei többségi nyelvek, többségi anyanyelvű magyarok és velük az alkalmi és esetenként a templomi istentiszteleti szolgálatok is. Megjelent ezzel a „magyar egyházban” a „*második nyelv*” iránti igény is. Mit tegyünk, és hogyan?
- Távolatilag pedig nagyon elérkezett az ideje annak, hogy végigbeszéljük a magyar egyházaink nyelvváltási, **nyelvhasználati** kérdéseit is. Hogyan viszonyuljunk ehhez a növekvő idegen nyelvű közösséghez?
- Alaposan körül kell járni a regionális sajátosságokat: országrészek, egyháztestek, szlovák nyelvű asszimiláció, nyugat Európa, Amerika. Együtt a Kárpát medencében, az európai emigrációval, felekezeten belül és teljes magyar összefüggésben.
- Megbocsáthatatlanul sokat késtünk ezzel a tanácskozással is. Nem ültünk le és nem beszéltük végig mindmáig ezt az rendkívül kényes és bonyolult ügyet sem.

Végül szeretném jelezni, hogy nincsenek illúzióim afelől sem, hogy most hirtelen ennyi idő és mulasztás után valami nagy összmagyar, protestáns emigrációmentési-, -gondozási összefogás és lelkesedés születik, 27 év után. Még mindig és nagyon nem látszik a nagy elhatározások, elszánások ideje, Adyval szólva:

(A szétszóródás előtt)

És mi nem leszünk majd szétszórva

Árvult, de mégis győzedelmes fajta:

Minket korszakok tűz-dühe nem edzett

S fölolvastt a világ kohója

S elveszünk, mert elvesztettük magunkat.

Vetési László Kolozsvár
vetesilaszlo@gmail.com